

Consultatieverslag Wijzigingsbesluit financiële markten 2017

1. Inleiding

Een voorontwerp van het Wijzigingsbesluit financiële markten 2017 is ten behoeve van een openbare consultatie in de periode van 27 juli 2016 tot 08 september 2016 op internet geplaatst. Daarbij zijn 11 reacties ontvangen van de Vereniging van Effectenbezitters (VEB), de Nederlandse Vereniging voor Banken (NVB), de Organisatie van Financiële Dienstverleners (OvFD), Pritle Holding B.V. (Pritle), DUFAS, het Verbond van Verzekeraars, Adfiz, de Vereniging van Vermogensbeheerders, de Federatie Financieel Planners, PMT Groep en de Vereniging Federatie Vermogensplanners. De reacties hadden vooral betrekking op het geautomatiseerd advies, het verschaffen van provisie van een beleggingsrekening en de uitbreiding van de diplomaplicht. Hierna zal worden ingegaan op deze thema's. Het meer technische commentaar in de consultatiereacties is zoveel mogelijk betrokken bij de uiteindelijke redactie van de verschillende onderdelen van het besluit en de nota van toelichting.

2. Uitbreiding diplomaplicht

In het ontwerpbesluit wordt voorgesteld om de diplomaplicht voor financieel adviseurs uit te breiden door ook voor het adviseren over een algemeen pensioenfonds (APF) en het vrijwillig aansluiten bij een bedrijfstakpensioen een diploma te eisen. PMT Groep, het Verbond van Verzekeraars en Dufas hebben gereageerd op de voorstellen omtrent het onderbrengen van advies over een APF en het vrijwillig aansluiten bij een bedrijfstakpensioenfonds onder de reikwijdte van de vakbekwaamheidseisen. Dufas heeft aangegeven dat zij de voorstellen onderschrijft.

PMT Groep merkte op dat zij het opmerkelijk vindt dat advies over vrijwillige aansluitingen onder de reikwijdte van de vakbekwaamheidseisen wordt gebracht nu deze aansluitingen in de praktijk geen problemen opleveren. Een adviseur dient echter te beschikken over de benodigde kennis en vaardigheden om pensioenproducten waarover geadviseerd kan worden met elkaar te vergelijken en te komen tot een passend advies. De kennis en vaardigheden dienen daarom niet alleen te zien op advies over een pensioenverzekering of een premiepensioenvordering, die nu al onder de module pensioen vallen, maar ook op advies over een algemeen pensioenfonds of het vrijwillig aansluiten bij een bedrijfstakpensioenfonds. Derhalve is het vrijwillig aansluiten bij een bedrijfstakpensioenfonds, samen met advies over een APF, onder de reikwijdte van de module pensioen in het Wft-vakbekwaamheidsbouwwerk gebracht.

Naar aanleiding van opmerkingen van PMT Groep en het Verbond van Verzekeraars dat de voorgestelde wijziging van de definitie van pensioen slechts ziet op vrijwillige aansluiting bij een niet-verplichtgesteld bedrijfstakpensioenfonds is de definitie van pensioen in artikel 5 van het Bgfo aangepast. Hierin is verduidelijkt dat het ten aanzien van advies over een bedrijfstakpensioenfonds dient te gaan om een vrijwillige aansluiting bij een bedrijfstakpensioenfonds. Het maakt in dat geval niet uit of het een verplichtgesteld of niet-verplichtgesteld bedrijfstakpensioenfonds betreft.

Voorts heeft PMT Groep opgemerkt dat de uitbreiding van de diplomaplicht waarschijnlijk weinig gevolgen heeft voor een APF omdat de meeste APF's zijn of worden opgericht door een verzekeraar, en de verzekeraar reeds voldoet aan de vakbekwaamheidseisen, maar dat dit niet het geval zal zijn voor een bedrijfstakpensioenfonds. De normadessaat van de verplichting om te voldoen aan de vakbekwaamheidseisen, opgenomen in artikel 4:9, tweede lid, van de Wft, blijft de financiële dienstverlener. Een onderneming kwalificeert als financiële dienstverlener indien deze adviseert over een ander financieel product dan een financieel instrument, zoals een pensioenproduct. Omdat APF's en bedrijfstakpensioenfonds doorgaans niet zelf adviseren vallen zij in de regel niet onder deze verplichting. Medewerkers van deze ondernemingen hoeven dan ook niet te beschikken over Wft-diploma's. Indien een APF of een bedrijfstakpensioenfonds wel adviseert over een pensioenproduct als opgenomen in de definitie van pensioen, dan zal zij mede kwalificeren als een financiële dienstverlener en zijn de vakbekwaamheidseisen nu ook al op haar

van toepassing.

Tot slot heeft PMT Groep gevraagd of de toetstermen en het lesmateriaal worden gewijzigd naar aanleiding van deze wijziging. De eind- en toetstermen zullen naar aanleiding van deze wijziging inderdaad worden aangepast. Het is de verantwoordelijkheid van de opleidingsinstituten om het lesmateriaal in lijn te brengen met deze wijziging en aan te laten sluiten bij de geldende eind- en toetstermen.

3. Geautomatiseerd advies

In het ter consultatie voorgelegde wijzigingsbesluit werden wettelijke eisen voorgeschreven voor de adviezen van een of meer specifieke financiële producten aan een bepaalde consument of cliënt, die wordt gegeven zonder tussenkomst van een natuurlijk persoon (geautomatiseerd advies). Adfiz, Dufas, NVB, OvFD, Pritle, VEB en het Verbond van Verzekeraars hebben hierop gereageerd. Veel marktpartijen hebben in hun consultatiereactie aangegeven dat zij het positief vinden dat de wetgever anticipeert op ontwikkelingen in de financiële markten, zoals geautomatiseerd processen en advies. Het is in hun ogen echter nog te vroeg is om nadere eisen te stellen aan deze manier van adviseren. Zo is er nog te weinig zicht op hoe deze ontwikkeling de advisering zal gaan beïnvloeden. Daarnaast onderzoeken de Europese toezichthouders (EBA, ESMA en EIPOA) of actie nodig is om de potentiële voordelen van deze ontwikkeling te benutten en risico's te beperken. Hiervoor is in maart 2016 een consultatiedocument gepubliceerd.¹ Tot slot heeft Adfiz aangegeven dat dergelijke initiatieven zich bij uitstek lenen voor de recent opgezette InnovationHub van de AFM en De Nederlandsche Bank (DNB).²

Adfiz, Dufas en de NVB merken terecht op dat financiële ondernemingen die gebruikmaken van geautomatiseerd advies reeds moeten voldoen aan dezelfde eisen als die gelden voor financiële ondernemingen die adviseren. Zo moet de onderneming zijn bedrijfsvoering zodanig hebben ingericht dat deze de beheerste en integere uitoefening van het bedrijf waarborgt (artikel 4:15 Wft) en moet ieder advies voldoen aan de eisen opgenomen in artikel 4:23 van de Wft. Dat betekent voor geautomatiseerd advies dat de onderneming informatie verzamelt over de financiële positie, kennis, ervaring, doelstellingen en risicobereidheid van de klant, haar advies hier mede op baseert en dat zij de overwegingen die ten grondslag liggen aan haar advies toelicht. Verder zijn de eisen omtrent productontwikkeling, opgenomen in artikel 32 van het Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft (Bgfo), van toepassing. Zo dient een onderneming die middels geautomatiseerd advies een (nieuw) financieel product aanbiedt of samenstelt en in de markt verkrijgbaar stelt, te beschikken over adequate procedures en maatregelen die waarborgen dat bij de ontwikkeling van het financieel product op een evenwichtige wijze rekening wordt gehouden met de belangen van de consument, cliënt of begunstigde.

Daarnaast dient een financiële onderneming die gebruikmaakt van geautomatiseerd advies, net zoals iedere andere financiële dienstverlener, op zorgvuldige wijze de gerechtvaardigde belangen van de consument of begunstigde in acht te nemen (artikel 4:24a Wft). Indien de onderneming adviseert geldt er voorts een bijzondere zorgplicht om in het belang van de klant te handelen. Een aspect van de zorgplicht is de vakbekwaamheid van de medewerkers. Deze moeten beschikken over de benodigde kennis en vaardigheden van bijvoorbeeld de geadviseerde producten en systemen en algoritmen om de klant adequaat te kunnen adviseren en te voldoen aan deze zorgplicht. Daarnaast zijn deze kennis en vaardigheden nodig om mogelijke risico's die kunnen voortvloeien uit geautomatiseerd advies, zoals een fout in een adviesalgoritme of manipulatie van het systeem door de klant, te kunnen ondervangen. Wanneer er (geautomatiseerd) advies wordt gegeven door een onderneming moet er dus altijd iemand vakbekwaam zijn binnen de onderneming omdat anders niet voldaan kan worden aan bovengenoemde artikelen. De

¹ Discussion paper on automation in financial advice, https://www.eba.europa.eu/news-press/calendar?p_p_id=8&_8_struts_action=%2Fcalendar%2Fview_event&_8_eventId=1299860

² <https://www.afm.nl/nl-nl/professionals/onderwerpen/innovation-hub> en <http://www.dnb.nl/toezichtprofessioneel/innovationhub/index.jsp>

onderneming moet bijvoorbeeld kunnen onderbouwen waarom het geautomatiseerde advies passend is en hoe de verzamelde informatie van de klant is meegenomen in het advies aan de klant. Het is aan de onderneming om aan de toezichthouder aan te tonen dat zijn medewerkers vakbekwaam zijn en dat het geautomatiseerde advies voldoet aan de gestelde eisen. Naar aanleiding van deze consultatiereacties en de reeds bestaande regels is besloten om op dit moment nog geen nadere eisen te stellen aan geautomatiseerd advies. Uiteraard blijven de ontwikkelingen op dit onderwerp van belang en kan op een later moment worden bezien of (wijziging van) regelgeving nodig is. Op 16 december jl. hebben de Europese toezichthouders hun definitieve rapport ten aanzien van automatisering in financieel advies gepubliceerd.³ Hierin stellen zij dat zij deze ontwikkeling zullen blijven volgen maar dat er, gelet op de huidige Europese regelgeving, op dit moment geen nieuwe regelgevende trajecten hoeven te worden gestart.

4. Verschaffen van provisies vanaf een beleggingsrekening

Tot slot bevatte het ter consultatie voorgelegde wijzigingsbesluit een wijziging met betrekking tot het provisieverbod. Het voorstel strekte ertoe om het verschaffen van provisies aan financiële dienstverleners door klanten via een door de beleggingsonderneming beheerde beleggingsrekening te verbieden. De VEB en het Verbond van Verzekeraars geven aan dit voornemen te steunen. Adfiz, DUFAS, de Federatie Financieel Planners, de NVB, Pritle, de Vereniging van Vermogensbeheerders & Adviseurs en de Vereniging Federatie Vermogensplanners vragen zich af welk probleem wordt opgelost door deze maatregel. Zij geven aan dat de oplossing gevonden moet worden in een eventuele aanscherping van de gedragsregels op het gebied van transparantie en prijsregulering (bijvoorbeeld het voorschrift dat in rekening te brengen kosten in verhouding dienen te staan tot de geleverde diensten) als het probleem bestaat uit te hoge advieskosten. Voorts stellen de laatstgenoemde partijen dat de voorgestelde aanpassing de level playing field verstoort tussen de verschillende ondernemingen die beleggingsdiensten verlenen. De reacties hebben aanleiding gegeven om de wijziging van artikel 86c, vierde lid, nader te bezien, met inbegrip van de precieze omvang van het probleem. Vervolgens kan worden overwogen welke oplossing het meest passend is.

5. Vervolg

Het wijzigingsbesluit is voor advies verzonden aan de afdeling advisering van Raad van State. Na ontvangst van het advies van de Raad van State zal dit advies verwerkt worden. Verwachte inwerkingtreding is 1 juli 2017.

³ <https://esas-joint-committee.europa.eu/Pages/News/European-Supervisory-Authorities-publish-conclusions-on-automation-in-financial-advice.aspx>